

כל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה

מג.

עין משפט
נר מצוה

כ ב טו"ע י"ד סי
קמ"ט פ"ג:
כ ב ד ה מ"י פ"ח
מחלוקת
מכאן הלכה ש'מג עשין
כ טו"ע י"ד סי קמו
ספ"ה:
כ ב ר מ"י פ"ו מהלכות
גולה ואזכרה הל' ב
סמ"ע עשין עד טו"ע ח"מ
סמ"ע רע"ט פ"ג:
כ ב ד מ"י ט"ז פ"א
הלכה ז סמ"ע שם
קו"ט ע"ה ח"מ ס"ט ספ"ג:
ל ה מ"י פ"ו מהלכות צ"ט
המחמה הלכה י טו"ע
י"ד סמ"ע קמ"ט פ"ג ח:
ט [מ"י פ"ח הל' טו"ע]:
י [מ"י פ"ח הל' טו"ע]:

תורה אור השלם
1. לא תעשון אתי אלקי
כקף ואלהי זקב לא
תעשון לבקב:
שמות כ ט

רבינו הגאון

שמשי ומציעתא אי
אפשר לאוקמה במוצא
דקתני כל הפרצופות
מותרין חוץ מפרצוף אדם
וכבר שנינו כי המוצא
צורת חמה ולבנה ודרקון
הוא האסור הוא המוצא
צורת אדם מותר ופריקין
חרי פירוקי. הו"ד וישא
וסיפא במוצא ומציעתא
בעושה וברוב הונא
כרבעינן למימר לקמן ובה
רבא ואוקמינהו כולהו
במוצא ורבי יהודה היא
ומציעתא דאסור פרוצין
אדם רבי יהודה לטעמיה
דתניא רבי יהודה מוסין
אף דמות מניקה וטרפס
ומפרשין מניקה שעושיין
אוהב כמין אשה מחוקת
אף דמות מניקה וטרפס
הוא אסור ורבי יהודה
סופס כלומר מושל
ומכלכל כל העולם צורת
איש כוסיף שהיה שר
מפני והוא נדבק גרידא
בידיה. דרקון לשון יון
הוא: ת"ו איזו היא צורת
דרקון פי' ר' שמעון בן
אלעזר כל שיש לו ציצין
בין פרקיין בן פרקי צוארו
א"ר חמא בר חנינא
הלכתא כ"ר שמעון בן
אלעזר. א"ר יהושע בן לוי
פעם אחת הייתי מהלך
אחר ר' אלעזר הקפר ברבי
ומצא טבעת בדרך ועליה
צורת דרקון ולא הגביהה
עבר עובד כוכבים קטן
ולא אמר כלום עבר עובד
כוכבים גדול אמר לו
בטלה ולא קבל ממנו
טבור וביטלה ש"מ תלת
ש"מ עובד כוכבים מבטל
עבודת כוכבים שלו ושל
חבירו ש"מ עובד כוכבים
מבטל עבודת כוכבים בעל
העולם ור"מ והני מילי
גדול שיריע בטיב עבודת
כוכבים ומשמשה הוא
שומע. מגדף בה רבי
חנינא לית ליה לרבי
אלעזר הקפר ברבי הא
דתנן המוצא בטרטיא
ובפלטא ובכל מקום
השורבים מצוין שם הוי
אלו שלו מפני שהבעלים
מתיאשין מהן. אמר אביי
הוי דמינה מתיאש
מאיסוריה מי מתיאש וכו':
תנן התם בראש השנה

רשב"ם גרים סר אפס. כלומר אמרו לו עיין ותקדק כי אפס
מבוזה וכן נמצא הרבה סר (לשון סרן) סכינא (חולין יח).
סייר נכסי (שם דף קה): **ה'לכה** בר"ש בן אעזר. פי' רשב"ם
ואפילו אי משכחת תנא דפליג: **ש"מ** עובד כוכבים מבטל עבודת
כוכבים ש"מ וש"מ חבירו. תימה אמאי
לא נקט גמי ש"מ ישראל אינו מבטל
עבודת כוכבים של עובד כוכבים דאי
משום דמשנה היא לקמן פרק רבי
ישמעאל (דף ק"ג). הא לעובד כוכבים
מבטל גמי ממני"ה היא ויש לומר משום
דפשיטא ליה לא אינטריך לאשמועינן
דהא לקמן גמי ממני"ה נמי פריך פשיטא
והו"כ להעמידה שיש לו זה שותפות
ואפ"ה אין כאן רבותא אלא מן הדיוק
ישראל הוא דאינו מבטל אצל עובד
כוכבים מבטל אף על גב דלית ליה (ד'
שותפות ומשמע לן דישראל אלעזר
דעובד כוכבים פלח אצל ישראל אחר
שאין לו זה שותפות כלל פשיטא לן
דאינו מבטל ולכן פשיטא כאן דלא
היה לו שותפות: **ר"ת** ל"ה (המציל)
כו'. וא"ת תקשה ליה אממני"ה דקמני
מתני"ה מלא תבנית יד וכו' הרי אלו
אסורין ורמיהו המלול כו' וי"ל מתני"ה
איכא לשנויי דמלא צנמקס שאין רבים
מזיינין אצל הכה בעובדא (ה' דריבוי
קמני שהיה מהלך צדק:

איידי דרמיה יקרים מוזין אה
דעובד כוכבים. והא דלמני"ה
לקמן (דף נ"ג). מכרה או משכנה
(לזורק) [לזורק] ישראל מותרת משום
דבעלמא וקא מפשט (ד"ה) כשאלו זורק
נמי מדפריך עלה מההיא דלחוקת
גרוטאות ולא קאמר דאידי דמניה
מבטל בעל כרחו מגדף בה רבי חנינא ולית
ליה לרבי אלעזר הקפר ברבי הא דתנן
המציל מן הארי ומן הדוב ומן הנמר ומן
הגיים ומן הנהר ומווטו של ים ומשולוליתו
של נהר והמוצא בטרטיא ופלטא גדולה
ובכל מקום שהרבים מצוין שם הרי אלו שלו
מפני שהבעלים מתיאשין מהן אמר אביי
גהי דמינה מתיאש מאיסורא מי מתיאש
מימר אמר אי עובד כוכבים משכח לה
מפלח פלח לה אי ישראל משכח לה אידי
דרמיה יקרין מוזין לה לעובד כוכבים ופלח
לה: תנן התם ד'דמות צורות לבנות היה לו
לר"ג בעלייתו בטבלא בכוחל שבהן מראה
את ההדיוטות ואומר להן כזה ראייתם או כזה
ראיתם וכו' שרי והכתוב י"ל תעשון אתי
לא תעשון בדמות שמישי המשמשים לפני
אמר אביי לא אסרה תורה אלא שמשין
שאפשר לעשות כמותן כדתניא ח"לא יעשה

הני אין. שמשין שזמרוס. אצל זורת דרקון דלינה זמרוס שרייה:
מניקה. אשה מניקה בן: סר אפס. (ש' סקר ונעשה שר: והפיס את
כל העולם. זשני רעזון. והפיס כמו והפיס דעתו. אלמלא פרלוק אלס
לרבי יהודה אסור: והוא דנקט גריוא וקא כילי. (א' אסור על שס יוסף
אצל פרלוק אלס גרידא שרי בהנהל:
ליזין. תרגום של סנפרי"ה. לשון אחר
כמו שערות: פקיו. חליתו: הלכה
כ"ש. שאס אין לו זלין מותר:
צריצי. כלומר אלס גדול וקא קורין
לו צריצי: מלא טבעת. ולא הגביהה
עד שצטלה העובד כוכבים: סטרו.
הכהו על הלחי: וטו של יס. לשון
יס החזור לחמוריו עשר וממש עשרה
פרסאות וטורף כל מה שמואל צדק
זורתו וכן עושה בכל יוס: שלויס.
כשהנהר גדל ויואל על גדותיו ופושט:
מתיאשין מהן. וכיון דליאשט עובד
כוכבים בטלה מדעתיה דלא למפלחה
ותו לא צריך לנטולה: **מאיסורא מי
מתיאש**. עדיין העובד כוכבים שאיבדה
קורא לה עבודת כוכבים דמימר אמר
וכו': **דמוס זורוס** לצנוס גרסינן: כזה
רמיס. כדי לצדקן אס יהיו דריהס
מבוויס: לא טעשון כדמוס שמש.
הכל לא גרסינן זמרוס: שאפשר
לעשות כמותן. ממש כגון שמשין של
מטה חכר ואולס והיכל ומגורה אצל
שמשין של מעלה שאי אפשר לעשות
כמותן ממש אלא לזיר דוגמתן מותר:
זית סניס היכל. צארכו ורצחו ורומו
ושיעור מדת פתחיו אצל אס משנה
צמקת מותר: אצל עושה. מגורה
של חמש נרות ושל של ששה שמונה
שאין דומין לשל מקדש. ושל צבעה לא
יעשה שהיא כשל מקדש ואפילו של
שאר מיני מתכות שאף היא אע"פ
שאניה של זכב כשרה צמקת כילפי'
צמקת רבה (מנחות דף כח): מכלל
פרט ומכלל אצל של עץ שרי דלינה
כשרה צמקת דהפרט צמקת ממתכ:
**רבי יוסי בר יהודה אמר אף של עץ
לא יעשה**. שאף היא כשרה צמקת:
ומלכות בית חשמונאי עשאוה
צמקת של עץ לאחר שטימאו ויניס
את ההיכל ונטלו כל כליו וגזרה יד
בית חשמונאי ונכחו. דרבי יוסי בר
יהודה דריש ליה צריצי ומעוטי
ועשית מנורה' ריבה זכב טבור מינטע
מקשה תיעשה המנורה חור וריצה
ריצה כל מיני ומיעט חרס:
צבען. גדיל: **המשמשין לפני
זמרוס**. אלמלא שמשין עליונים קאסר:
ארבעה

הגהות הב"ח
(א) גרידא ומחויקין
צנען: (ב) רש"י ד"ה סר
אפס סר שנעשה שר:
(ג) ד"ה הוא וכו' וקא
כיל על שס כ"ל וימת
אסור נמק: (ד) ד"ה
ד"ה ש"מ וכו' דלית לה
בה שותפות וכו' פשיטא
ליה כאן דלא היה לו זה
שותפות: (ה) ד"ה ולת
וכו' בעובדא דר"א
הקפר ברבי קמני:
(ו) ד"ה חרי וכו' וקא
מפרש ר"י דהיה:
(ז) ד"ה לא תעשון אתי
לא תעשון אחרי מינה
כיון וכו' ללכת בהו
עורף: (ח) בא"ד דרשה
דלא תעשון אתי לא
תעשון אחרי אמת אלכא
וכי' כולה צמקת דלדידיה
גמי לא תמק:

אדם בית תבנית היכל אכסדרה תבנית אולם חצר תבנית עזרה שולחן
תבנית שולחן מגורה תבנית מגורה אבל הוא עושה של ה' ושל ו' ושל
ח' ושל ז' לא יעשה אפילו של שאר מיני מתכות רבי יוסי בר יהודה
אומר אף של עץ לא יעשה כדרך שעשו בית חשמונאי אמרו לו משם ראייה
שפרודין של ברזל היו (א) וחופן בבעץ העשירו עשאוה של כסף חזרו והעשירו
עשאוה של זהב ושמשין שאי אפשר לעשות כמותן מי שרי והתניא (ב) לא
תעשון אתי לא תעשון בדמות שמישי המשמשים לפני במרום אמר אביי
לא
תעשון אתי (ג) אמת אלכא כדילי דרבה דלוקי ממני' דלעיל כולה צמקת ולידיה לא תידוק מיניה דעשית אלס ומותרת
דודאי אסורה היא וכן משמע לקמן דקאמר טבעת שחומתה שוקע אסור לחמוס זה ומסתמא היינו צפרצוף אלס דאין רגילין
לחמוס צורת כוכבים ומולות וכן הלכה דפרצוף אלס אסור לחמוס ואסור לעשות ומיהו אותם זורות אלס שזועים צסדינים
צצעים וכן צקמה מותרין כיון שאין להם פרצוף שלם אלא חצי פרצוף (ד):

צמולאו לרוח מזרחית וה"י אמרינן
בלא יחפור (צ"ב דף קה): עולם
לאכסדרה הוא דומה רוח לפנות
אינה מסודרת ומ"מ קרי ליה פתח
האולם צריכה מקומות צמלמו כמו
פתח המשכן שהיה פרוץ צמולאו לרוח
מזרחית וקרי ליה פתח צפסוק:
לא תעשון אתי (א) תימה כיון דפרצוף
אלס לחודיה אסור אמאי
אינטריך לאסור דמות שמשין שזמרוס
וי"ל דודאי ליכא למעלה שום ממשך
ושקף ואופן וכרוב דמות אלס ממש
דה"י אמרינן צפ"ק דלגינה (דף ק"ו).
דליכא עורף וא"ת כיון דפרצוף אלס
לחודיה אסור אמאי אינטריך לאסור
דמות ארבעה פנים צדדי תיפוק ליה
דליכא דמות אלס וי"ל לחייב אף
צמקת פרצוף אלס והשלים לדי' פנים
אי נמי לעבור זשני לחוין ויש לקדק
מדלא קאמר אלס ש"מ דדרשא דלא
לא

צמקת קמייתא דערוזין
(שם). אבל עושה. הוא
מגורה של ממש אף של
קניס או של שמה. דאי
דומה למנורת מקדש שם
היה שבעה קניס (שם).
אפילו של שאר מיני
מתכות. שאינו זכב משום
דדומה לשל מקדש אף של
הוא כשר בשאר מיני
מתכות (שם) שיואל צנן
כשריה לפני צמקת
ועשית מנורה כלל זכב
טבור פרט. מקשה חרס
חור וכלל מה הפרט
מפורש של מתכת אף של
של מתכת (ד"ה כח). אף
של עץ לא יעשה. שרי
הוא כדקך פעשו מלכי בית
חשמונאי (מנחות כח).
שיואל זה כשריה לפני
דרי יוסי בר יהודה דריש
ליה לקרא צריצי ומעוטי
מאן צריצי כל מיל ומיל
מיעט מיעט חרס. והי
מפרש ליה מנחות (ד'
שם). כדרך שעשו בית
חשמונאי. שגזרה ית
על היונים והשולחן
מיפולס ותיארו את
המקדש יהיו עשית ולא
יכלו לעשותה של זכב (שם).
בעצן שטימאו צנען
(שם).

דמות צורת לבנות היו לרובן גלגלית בעלייתו כו' פי' לבנות צורת לבנה גדולה ופחותה ממנו. ומקשינן ומי שרי והכתוב לא תעשון אתי לא תעשון בדמות שמשין שמשין לפני. ופריך אביי לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר לעשות
כמותן כדנתיא לא יעשה אדם בית דמות היכל מ' אמה ארכו וכו' אמה רחבו אכסדרה תבנית אולם כו' אבל שמשין כגון חמה ולבנה וכיוצא בהן שא"א לו לאדם לעשות כמותן לא אסרה תורה ומקשינן איני התעשון לא תעשון אתי